

הנביא וספרי הנביאים

הנביא והנבואה -

מעלת הנביא - מיסודי הדת לידע שהאל מנבא את בני האדם, ואין הנבואה חלה אלא על **חכם גדול** בחכמה **גבור במדותיו** ולא יהא יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם אלא הוא מתגבר בדעתו על יצרו תמיד והוא בעל דעה רחבה נכונה עד מאד... והוא **מתקדש והולך ופורש** מדרכי כלל העם ההולכים במחשכי הזמן והולך ומזרז עצמו ומלמד נפשו **שלא תהיה לו מחשבה כלל באחד מדברים בטלים** ולא מהבלי הזמן ותחבולותיו אלא דעתו פנויה תמיד למעלה קשורה תחת כסא הכבוד... מיד **רוח הקודש שורה עליו**, ובעת שתנוח עליו הרוח תתערב נפשו במעלת המלאכים... **ויהפך לאיש אחר** ויבין בדעתו שאינו כמות שהיה אלא שנתעלה על מעלת שאר בני אדם החכמים...

הנביאים מעלות מעלות הן, כמו שיש בחכמה חכם גדול מחבירו כך בנבואה נביא גדול מנביא...

צורת הנבואה - מכוונים דעתם **ויושבים שמחים וטובי לב ומתבודדים**, שאין הנבואה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות אלא מתוך שמחה... רואין מראה הנבואה, **בחלום בחזיון לילה**, או ביום אחר שתפול עליהן תרדמה... ואבריהן מזדעזעין וכח הגוף כשל ועשתנותיהם מתטרפות, ותשאר הדעת פנויה להבין מה שתראה, הדברים שמודיעים לנביא במראה הנבואה **דרך משל מודיעין לו** ומיד יחקק בלבו פתרון המשל במראה הנבואה וידע מה הוא... **מהם אומרים המשל ופתרונו**... ויש שהן אומרים הפתרון בלבד... ופעמים אומרים המשל בלבד בלא פתרון...

מטרת הנבואה - **אפשר שתהיה נבואתו לעצמו בלבד** להרחיב לבו ולהוסיף דעתו... **ואפשר שישולח לעם** מעמי הארץ או לאנשי עיר או ממלכה לכוון אותם ולהודיעם מה יעשו או למונעם ממעשים הרעים שבידיהם...

הפרש בין נבואת משה לשאר כל הנביאים -

א. כל הנביאים בחלום או במראה, ומשה רבינו מתנבא והוא ער ועומד...

ב. כל הנביאים על ידי מלאך, לפיכך רואים מה שהם רואים במשל וחידה...
משה רבינו פה אל פה אדבר בו, ונאמר ודבר ה' אל משה פנים אל פנים... שאין
שם משל אלא רואה הדבר על בוריו בלא חידה ובלא משל... הוא שהתורה
מעידה עליו במראה ולא בחידות...

ג. כל הנביאים יראים ונבהלים ומתמוגגין, ומשה רבינו אינו כן... כאשר ידבר
איש אל רעהו...

ד. כל הנביאים אין מתנבאים בכל עת שירצו, משה רבינו אינו כן אלא כל זמן
שיחפוץ רוח הקודש לובשתו ונבואה שורה עליו...

(מדברי הרמב"ם, הלכות יסודי התורה, פרק ז')

כנויו -

נביא - מלשון **ניב שפתיים**, לשון דיבור. הקב"ה מדבר אליו את דבריו, והוא מדבר את
דברי ד' אל העם. (שמות ז', רש"י ועוד פרשנים)¹

רואה - **רואה ברוה"ק** את דברי הנבואה ואת העשוי לקרות. (שמו"א ט')

צופה - בעבר, היה תפקיד **צופה** על החומה לראות והתריע, אם יגיעו אויבים. כך הנביא
תפקידו **להזהיר את העם** שישמרו מן הפרענות, (ע"י שיעשו תשובה). (יחזקאל ג')

ספרי הנביאים -

הנביאים שנתנבאו - **כפליים כיוצאי מצרים**. [יוצאי מצרים: ששים רבוא זכרים, מגיל
עשרים עד גיל ששים. נוסף עליהם עוד כששים רבוא זקנים וילדים, קיבלנו מליון
ומאתיים אלף איש זכרים שיצאו ממצרים. נוסף את מנין הנשים, ונקבל שני
מליון וארבע מאות אלף איש שיצאו ממצרים. והנביאים כפליים - ארבע מליון
ושמונה מאות אלף נביאים (4,800,000) לכל הפחות].

¹ האבן עזרא שם מבאר, כי נביא פירושו: אדם, שהמגלה, יגלה לו את סודו. "כי אם גילה סודו אל עבדיו הנביאים".

הנבואות שנכתבו - כעשרים ספרי נביאים, ובהם נבואות של כארבעים נביאים, בס"ה.²
נבואה שנצרכה לדורות נכתבה. פי' נצרכה ללמוד ממנה הוראה לדורות, נכתבה.

ספר [נביא] - ספר שכתבוהו הנביאים ברוח הקדש, ונצטוו לכתבו.

ספר זה הינו חלק מכתבי הקדש, חלק מכ"ד ספרים.

מצויות בו נבואות שהתנבאו הנביאים, וקורות העיתים הנצרכות ללימוד לדורות.

² **לשון הגמרא:** ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל. פי': התנבאו נבואות שנכתבו לדורות. (מגילה י"ד)
שמות הנביאים הם: אברהם, יצחק, יעקב, משה, ואהרן, יהושע, פנחס, אלקנה, עלי, שמואל, גד, נתן, דוד, שלמה, עידו, מיכיהו בן ימלה, עובדיה, אחיה השילוני, יהוא בן חנני, עזריה בן עודד, חזיאל [הלוי] מבני מתניה, אליעזר בן דָּוָהוּ מִמְרָשָׁה, הושע, ועמוס, מיכה המורשתי, אמוץ, ואלהו ואלישע ויונה בן אמיתי, ישעיה, יואל, נחום, חבקוק, צפניה, אוריה מקרית יערים, ירמיה, יחזקאל, ברוך, נריה, שריה, מחסיה, חגי, זכריה, מלאכי, מרדכי בלשן, שמעיה, חנני ועודד.
שמות שבע הנביאות הן: שרה, מרים, דבורה, חנה, אביגיל, חולדה ואסתר.

במהברות:

סיכום:

הנביא הינו אדם מורס מעס, חכס עצום, וגיבור במידותיו, המתגבר על יצרו תמיד, והוא מקדש ומטהר עצמו.

דברי הנביא צריכים לימוד, וא"א להבינם כפשוטם, שהרי הם דברי אלוקים חיים.

הנבואה מגיעה לנביא כמשל. ורוב הפעמים נכתב רק הנמשל, ולפעמים נכתב המשל בלבד, ופעמים המשל והנמשל.

מטרת הנבואה, פעמים להוסיף דעת לנביא, ופעמים נשלח להוכיח את העם או יחידים, ולהודיעם מה שיעשו.

לאור הנ"ל מתברר, כי ספרי הנביאים אינם ספרי היסטוריה. ספרי הנביאים הינם חלק מהתורה, הבאה ללמדנו מצוות ולהורות לנו את דרכינו בחיים. שהרי נבואה שלא ניתנה לדורות, (פירוש: שלא ניתן ללמוד ממנה לקח דורות, וכל מה שניתנה, ניתנה רק לצורך אותה שעה), לא נכתבה ואף יש איסור לכותבה. וכן נמצא הרבה לשונות "ויתר הדברים הלא הם כתובים בספר דברי הימים", וזאת משום שאין המטרה לספר לנו את קורות העיתים, אלא ללמדנו תורה.

כנויי הנביא: נביא - לשון דבור, ניב שפתיים. רואה - ברוה"ק. צופה - ומזהיר את העם מן הפורענות.

שאלות חזרה:

1. מהי הנבואה?
2. כיצד באה הנבואה אל הנביא?

שאלת הכנה:

עייני בספר במדבר, פרק כ"ז, פסוקים ט"ו - כ"ג, בפרשה המדברת על סמיכת יהושע, ובפירוש רש"י שם, והסבירי מה בין משה רבינו לבין יהושע בן נון.

תשובות:

1. דבור והתגלות דברו של הקד"ה אל הנביא.

2. מתוך אמתה. בתלום בחייון ז"לה. ואמריו מנצנצין וכפ"ל כח הקוף. עד שתסאר דעתו פנויה להזין מה ש"אמה.
שאלת הכנה: משה נבטווה להאציז מרותו על יהושע, וכאלון הפסוק "ונתת מהוצך עליו". ופירש"י מהוצך ולא כל הוצך.
נאצינו למזין פני משה כתמה פני יהושע כאלנה. (פ"י מאצרי כ"ז כ').